

ג ל י ר נ ד ת ל ע י ר ו ן ב פ ר ש ת ה ש ב ר ע
ע ר ו כ י ם ב י ד י נ ח מ ה ל י ב נ ו ב י ן

י ו ״ ל ע ״ י מ ו ס ד ת ו ר ה ו ה ש כ ל ה ל מ ב ו ג ר י ם ו ל נ ע ר
ה ס ת ד ר ו ת ג ש י מ ז ר ח י ב א מ ר י ק ה

פ ר ק כ ״ א (א - ר)

פ ר ש ת ח ק ת (ת ש ״ ג)

א . ד - ט . נ ח ש ה נ ח ש ת .

אברבנאל: למה צוה ה' למשה "עשה לך שרף ושיים על נס", כי מה היה התועלת בזה? או כנגד הנחשים שלא ינשכו עוד - והנה הכתוב אומר "והיה כל הנשוך וראה אותו וחי" - לא יחדלו הנחשים מנשיכתם, ואם היה לתרופת הנשוכים יהיה הדבר זר מאד, כי ראית השרף יוסיף רעה על רעה בנשוך מפעולת זדמיון... והנה דעות שונות בתשובת השאלה הזו:

ראש השנה פרק ג' משנה ח': והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל (מות י"ז) וכי ידיו של משה עושות מלחמה על שוברות מלחמה, אלא לומר לך: כל מן שהיו ישראל מסתכלים כלפי מעלה ומשעבדים את לבם לאביהם בשמים - היו מוברים ואם לאו - היו נופלים. כיוצא בדבר אתה אומר: "עשה לך שרף ושים אותו על נס והיה כל הנשוך וראה אותו וחי." (במדבר כ"א) וכי נחש ממיתאנו נחש מחיה אלא בזמן שישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים, היו מתחפאים, ואם לאו - היו נימוקים.

ראב"ע: ח "ד"ה עשה לך
רשב"ם: ט "והבים

רמב"ם: ט "ויעש נחש עד "וכן במלח אלישע" ולהלן מן "וכסיהיה ל זה כך ראוי היה לישראל..."

ז שלח קע"ה: והיה כל הנשוך וראה אותו וחי, למה? אלא כשהיה הוך יצאו ורואה דיוקנו דנחש, מיד נפחד ומתפלל לה', ויודע שזה היה זכור שנתחייב בו. כל זמן שהבן רואה רצועת אביו, מתירא מפני אביו... על דא: "ראה אותו וחי." ראה רצועה שהיתה מלקח בו - וגרם לו זה להגאל. ב' ש.ר. הירש: לא באה נשיכת הנחשים אלא כדי להראות לעם שעל כל עד ושעל אורבות לו סכנות ורק כחו של הבורא ית' באורח נסי מרחיקן ר כ"כ, שאפילו בעל הנס אינו מכיר בנסו. כל הנשוך הוטל עליו רק לשים כי מעיניו בדמות הנחש למען ידע ויבין - אף לאחר שחסי הבורא הרווקו מעליונות הנחשים - כי הסכנות מצויות תמיד ובכל יום ובכל שעה והקבה"ו שומרו ומצילנו ויחשבו כל רגע ורגע בחיינו בעינינו כמתנה חסדה מידו ית' ואין דבר העלול לשמחנו בחלקנו - אף אם דל הוא - ולהביננו את החסדים מושפעים עלינו, כמו ידיעתנו את התהום הרובצת לרגלינו כל דרך חיינו ושרחי שמים מעלימים אותה מעינינו ומעבירים אותנו על פניה כעל כנפי נטריום. עשרי המתבונן בנחשית השרפים הבלתי נראים אשר סביב שחו עלינו, שרק הו ית' משים לאל את כחם... מכאן התרופה שכל הנשוך יזכר תמיד בנשיכת הו"ש - "והיה כל הנשוך וראה אותו וחי."

מה הן דעות החכמים המוזכרים בשאלה הנ"ל ומה ההבדלים שבין גירות-יהם?

ישלח ה' בעם את הנחשים...

עקדת יצחק פ"א: ומתוך צערם באו לבקש תואנות מצד הלחם התוא האלקי שזוזבים בו והמים הגתונים להם בנס, ואמרו שהדברים אשר להם כן יתחם באים בנס) בלתי בטוחים... ולי זה דן אותם ה' ית' על פי דרכם. ומר: כיון שאין חפצם לחיות כי אם על המנהג הטבעי, אף אני אעשה זאת י"ט, שאניח הנחשים אשר במדבר הגדול ההוא לטבעם ולא אחסום פיהם מהזיל לכם כמו שעשיתי עד הנה, וכן עשה"ו וישלח ה' בעם את הנחשים... וינשכו... שידעו ויכירו שאי אפשר להם בארץ ההיא לחיות רק דרך נס.

1. מהו הסוד הלארובי בפסוק ו' לפרושו?
(לעיין בראשית ח' ה' רש"י ד"ה וישלח)
(" " " י"ג רשב"י ד"ה וישלחנו)
2. השוה את תרגומי הירש ובובר לפסוקנו לפרוש הנ"ל:
ר' ש.ר. הירש: דא ליעס גוטס וידער דס פולק די גיפס סלאנגן לאן, בובר רוזנצוויג: דא שיקטע ער געגען דאס פולק... מי טשניהם מתאים לפרוש של עקדת יצחק?

ג. סאלות בתרגום אונקלוס.

1. ה' וידבר העם באלוקים ובמשה - ת"א: ואתרעה עמא במימרא דה' וזנ משה בצו. (להבנת דברי התרגום ע' סמות י"ז ב' בתרגום ודברי רמב"ן שם. מדוע שנה התרגום כאן מדברי הכתוב ולא הסתפק בפעל אחד?)
2. ט. והבים - ומסתכל.
מה ראה אונקלוס לתרגם כאן הבטה - הסתכלות ולא כמו שתרגם בכל מקום: (בראשית טו' ה'); (בראשית יט' יז) הסתכי; (י"ט כ"כ) אסתכימת?